

Öğrenci Tutum Envanterinin Geliştirilmesi : Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Yaşar Barut*, Melek Kalkan**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin öğretmenlerine, eğitim faaliyetlerine ve arkadaşlarına karşı tutumlarının düzeyini ölçebilecek bir araç geliştirmektir. Öğrenci Tutum Envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 450 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Envanterin güvenilirliği cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ve testi yarılama yöntemiyle; geçerliği ise benzer ölçekler ve yapı geçerliği yolu ile bulunmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Öğrenci tutumları, Öğrenci Tutum Envanteri.

SUMMARY: *Developing a Student Attitude Inventory: Its Validity and Reliability*

This aim of this study is to develop a scale to measure the levels of students' attitudes to teachers, circular activities, and their friends. The reliability and validity studies of the Student Attitude Inventory on 450 students were done. For reliability, cronbach alpha internal consistency and split-half; for validity, concurrent validity techniques and construct validity were utilized.

KEY WORDS: *Student attitudes, Student Attitude Inventory.*

GİRİŞ

Değişim ve bilgi çağının en önemli sermayesi insan ve onun sahip olduğu bilgidir. Etkin, verimli ve nitelikli insanlar yetiştirmek sistemli ve sürekli eğitimle mümkündür. Çağdaş eğitim öğrenciler, öğretmenler ve eğitim ortamının birbirini tamamladığı bir süreci içerir. Ancak bu sayede etkili öğrenme-öğretme ortamı sağlamak ve öğrenci başarısını artırmak mümkün olabilir.

Eğitim sürecinde, öğrenme bir takım değişkenler tarafından etkilenmektedir. Bu değişkenler, öğretim ile ilgili dış koşullar ve öğrenci ile ilgili iç koşullardan oluşmaktadır. Dış koşullar öğrenci-öğretmen etkileşimi, öğrenci-öğrenci etkileşimi gibi değişkenleri içerirken (Yanpar-Şahin, 1997; Griffith, 1997), iç koşullar arasında öğrencinin tutum ve yaklaşım tarzlarını bulmak mümkündür.

Öğretmen-öğrenci arasındaki sözlü ve sözsüz iletişim de öğrencinin kişiliği ve okul başarısı üzerinde etkilidir. Sınıf-içi etkinlikler sonucu öğrenciler kısa zamanda öğretmenlerinin nasıl hareket edeceği, ne çeşit bir kişiliği olduğu konusunda ortak inançlara sahip olurlar. Bu inançlar bir defa kurulduğunda değişmez bir atmosfer yaratır. Öğrencinin ders saatinde öğretmenine karşı geliştirdiği tutum ders saati dışında da tüm yaşamını etkilemektedir. Bu etkileyiş iki şekilde olmaktadır. İlk olarak öğretmen davranışı öğrencide endişe ve uzaklaşma etkisi yaratır. İkinci olarak sevgi, saygı ve yaklaşma etkisi yaratır. Birinci durumda öğrenci yalnızca gerektiği kadar çalışacaktır. İkinci durumda ise kendi arzusuyla ek çalışmalarda bulunacaktır (Küçükahmet, 1987). Öğrenci ve öğretmen arasında kurulan olumlu etkileşimin, öğrencilerin benlik saygılarının ve okuma becerilerinin artmasında da etkili olduğu bilinmektedir (Hall ve Hall, 1988). Görüldüğü gibi, öğretmene karşı geliştirilen olumlu tutum, öğrenciyi daha aktif ve girişimci olmaya, öğretmeni ile işbirliği yapmaya ve okul çalışmalarından haz almasına neden olmaktadır.

Arkadaş ve akran ilişkilerinin gençlerin yaşamlarındaki önemi açıkça ortadadır. Arkadaşlık ilişkileri kurmada güçlükleri olan, uyum ve yalnızlık sorunları gösteren öğrencilerin öğrenme sürecine ve okula ilgi göstermesi zordur.

Okula ve eğitime karşı geliştirilen genel tutum ve güdülemenin öğrencinin kendi kendine ders çalışmasını

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, PDR Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, PDR Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

da çok etkili olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle okulda verilenler ile hayattan beklenenler arasında paralelliğin olması öğrencinin eğitime ve okula karşı tutumlarını olumlu yönde etkilemekte ve ders çalışma isteğini artırmaktadır. Bunun tersi durumlarda ise öğrencinin okul ve okula ilişkin konulara ilgi göstermesi güçleşmektedir (Köymen, 1994). Okula karşı tutumların incelendiği araştırmalarda da akademik başarı ve öğrenci tutumu arasında ilişki olduğu görülmektedir (Kısakürek, 1985; Sosniak ve Ethington, 1988).

Görüldüğü gibi, öğrencilerin okula ve okul çalışmalarına ilişkin genel tepkileri, okuldan sağlanan doyumunu belirler. Okul yaşamına karşı olumlu bir tutum benimseyen öğrenciler, hem sosyal yönden kabul edilebilir davranışlar sergilerken, hem de okul çalışmalarında uyumlu bir yol izlemektedirler. Öte yandan olumlu öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimi, öğrencinin eğitimsel amaçları kabul etmesinde ve sınıf çalışmalarına katılmasında bir anahtardır (Lunenburg ve Schmidt, 1989).

Öğrenciler, öğretmenler ve eğitim ortamının bir bütünlük sergilediği öğretim süreciyle nitelikli insanlar yetiştirmek mümkündür. Bu amaçla okula, eğitim faaliyetlerine, öğretmenlere ve diğer öğrencilere karşı tutumun olumlu yönde geliştirilmesi başarıyı etkileyen önemli bir etmen olduğundan, bu konuda yapılacak araştırmalar eğitim sürecinin etkililiğini ve kalitesini artırma çabalarının önemli bir parçasını oluşturacaktır. Ancak, öncelikle öğrencinin sahip olduğu tutumun düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Ülkemizde öğrenci tutumlarını belirlemeye yönelik ölçme araçları bulunmaktadır. Gürel (1986)'nin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Anketi, Berberoğlu ve Balcı (1993)'nin Okul Anketi ve Köymen (1994)'in Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri Envanteri vardır. Ancak Öğrenci Tutum Envanteri ile öğrencilerin öğretmenlere, arkadaşlarına, eğitim ve okul faaliyetlerine karşı tutumlarının bir arada ölçüldüğü bir ölçme aracı geliştirilmek istenmiştir.

YÖNTEM

Örneklem

Öğrenci Tutum Envanteri'nin geliştirilmesinde 1998-1999 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri, Yabancı Diller Eğitimi, Güzel Sanatlar Eğitimi ve Biyoloji Eğitimi bölümlerinde öğrenim gören 450 öğrenci araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

1. Öğrenci Tutum Envanteri (ÖTE)

ÖTE, öğrencilerin öğretmen, arkadaş, eğitim ve okula karşı tutum ve yaklaşım tarzlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. ÖTE öğrencilerin yaklaşım tarzlarını üç ayrı alanda ölçmektedir. Geliştirilen envanterin ölçmeyi amaçladığı alt boyutlar şunlardır: (1) Öğretmen Anlayışı, (2) Arkadaşlık İlişkileri, (3) Eğitim ve Okula Yönelim'dir.

Envanter 32 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi bir ölçek olup, 1'den 5'e kadar dereceleme mümkündür. (1) Hiç uygun değil, (2) Biraz uygun, (3) Kararsızım, (4) Oldukça uygun, (5) Tamamen uygun şeklindedir. Envanterin puanlanmasında olumlu maddeler düz, olumsuz maddeler tersten puanlanır. Düz olarak puanlanacak maddeler 1, 4, 10, 11, 14, 16, 19, 21, 22, 23, 24, 27 ve 32'dir.

ÖTE'nin alt ölçeklerinin tanımlanması ve içerdiği madde sayıları şu şekildedir.

1. Öğretmen Anlayışı: Öğrencilerin, öğretmenlere karşı duygu, düşünce ve yaklaşım tarzının değerlendirildiği 11 maddeyi kapsamaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük puan 11, en yüksek puan 55'dir. Puanın düşüklüğü öğretmene karşı geliştirilen olumsuz yaklaşım tarzının varlığını gösterir.
2. Arkadaşlık İlişkileri: Öğrencilerin arkadaşları ile yakın ilişkiler kurabilmesine ilişkin duygu ve düşüncelerini içeren 10 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 50'dir. Puanın düşüklüğü arkadaşlık ilişkilerine karşı geliştirilen olumsuz yaklaşım tarzının varlığını gösterir.
3. Eğitim ve Okula Yönelim: Öğrencilerin genel olarak okul ve eğitim faaliyetlerine ilişkin

anlayışının değerlendirildiği 11 maddeyi içermektedir. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük puan 11, en yüksek puan 55'dir. Puanın düşüklüğü eğitim ve okula karşı geliştirilen olumsuz yaklaşım tarzının varlığını gösterir.

2. Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Anketi (ÇATA)

Bu çalışmada ÖTE'nin "Öğretmen Anlayışı" ve "Eğitim ve Okula Yönelim" alt ölçeklerinin benzer ölçekler geçerliğini saptamak için ÇATA'nın "Öğretmene Karşı Tutum" ve "Eğitim Anlayışı" alt ölçekleri ölçüt olarak kullanılmıştır. ÇATA Brown-Holtzman tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinali 100 maddeden oluşmakta olup, Türkçe'ye uyarlanması Kalfazade (1986) tarafından yapılmıştır. 87 maddeye indirgenen ölçeğin güvenilirlik çalışmasında testi yarılama yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin güvenilirlik katsayısı .92 olarak hesaplanırken, Öğretmene Karşı tutum alt ölçeğinde .86 ve Eğitim Anlayışı alt ölçeğinde .75 bulunmuştur (Kalfazade, 1986).

3. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)

ÖTE'nin "Arkadaşlık İlişkileri" alt ölçeğinin benzer ölçekler geçerliğinde HKE'nin Sosyal uyum boyutuna ait "Sosyal İlişkiler" alt ölçeği kullanılmıştır. Özgüven (1992) tarafından geliştirilen ölçek 168 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Sosyal İlişkiler alt ölçeğine ait testin tekrarı güvenilirliği .83, benzer ölçekler geçerliği ise .72 olarak bulunmuştur (Özgüven, 1992).

İşlem Yolu

ÖTE, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinden seçilen dört bölüme araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Araştırmaya katılmaya istekli olan öğrencilere, uygulamadan önce araştırmanın amacı ve sorulara nasıl cevap verileceği açıklanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama işlemi bitirdikten sonra elde edilen bilgiler uygun istatistiksel işlemleri bilgisayarda yapmak üzere hazır hale getirilmiştir. Bilgilerin analizi SPSS programı kullanılarak yapılmıştır.

A. ÖTE'nin Güvenilirliği

Ölçeğin iç tutarlılığı için cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Testi yarılama güvenilirliği ise testin iki yarısını oluşturan maddelerden alınan puanlar arasındaki ilişki, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanarak bulunmuştur.

B. ÖTE'nin Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Benzer ölçekler geçerliği ise ÖTE'den alınan puanlar ile paralel formlardan alınan puanlar arasındaki ilişki, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanarak bulunmuştur.

Ölçeğin Geliştirilmesiyle İlgili Çalışmalar

Öğrenci Tutum Envanterinin geliştirilmesi amaçlandığında, Gürel (1986)'in Okul Tutum Ölçeği, Kalfazade (1986)'nin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Anketi, Berberoğlu ve Balcı (1993)'nin Okul Anketi ve Köymen (1994)'in Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri Envanteri incelenerek 3 alt boyutlu bir ölçek geliştirmeye karar verilmiştir. 150 kişilik bir öğrenci grubuna envanterin alt boyutlarına ilişkin açık uçlu sorular verilerek görüşleri alınmıştır. Öğrencilerden elde edilen bilgiler bir araya getirilerek 87 maddelik bir liste oluşturulmuştur. Bu liste 80 kişilik bir gruba uygulanarak, grubun % 25'i tarafından kabul görmeyen maddeler elenerek madde sayısı 52'ye indirilmiştir. Bu ön çalışma sonunda elde edilen liste altı kişiden oluşan uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerindeki uyarılar dikkate alınarak 2 madde daha çıkarılmış ve madde sayısı 50'ye düşürülmüştür. Ayrıca, uzmanların önerileri doğrultusunda ifadelerde değişiklikler yapılmıştır.

Elde edilen 50 maddelik envanter tekrar 70 kişilik bir öğrenci grubuna (Evet) ve (Hayır) olarak derecelendirilerek uygulanmıştır. Uygulama sonunda testin iç tutarlık katsayısı (cronbach alpha) .76 bulunmuştur. Bundan sonra yapılan madde test korelasyonunda, korelasyon katsayısı .30'un altında kalan maddeler elenerek envanter 32 maddeye düşürülmüştür. 32 maddelik form 1 ile 5 arasında derecelendirilerek likert tipi bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 150 kişilik bir grupta gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde ÖTE'nin madde test korelasyonları, güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

A. Güvenilirliğe İlişkin Bulgular;

ÖTE'nin Madde-Test Korelasyonlarına İlişkin Çalışmalar

ÖTE'nin ilk uygulama sonucu elde edilen 50 maddesine ilişkin madde-test korelasyonları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 - Öğrenci Tutum Envanteri (ÖTE)'nin Toplam Puan Korelasyonları (1. Uygulama)

Öğretmen Anlayışı		Arkadaşlık İlişkileri		Eğitim ve Okula Yönelim	
No	r	No	R	No	r
34 (4)	.35	1	-.05	19 (24)	.47
35 (8)	.55	2 (1)	.28	20 (3)	.57
36 (18)	.53	3 (2)	.62	21 (25)	.37
37	.11	4 (23)	.45	22 (6)	.46
38	.06	5	.09	23 (7)	.49
39 (9)	.60	6 (28)	.30	24 (19)	.40
40 (26)	.67	7 (5)	.50	25 (12)	.56
41 (20)	.53	8 (10)	.56	26 (13)	.35
42 (21)	.56	9	.12	27 (29)	.50
43 (27)	.51	10	.13	28	.25
44	.18	11 (11)	.30	29	.05
45	.20	12	-.03	30 (30)	.50
46 (31)	.51	13	.12	31	.07
47 (14)	.39	14	.08	32	.01
48	.09	15 (16)	.54	33 (32)	.46
49 (15)	.38	16 (17)	.50		
50	.12	17 (22)	.40		
		18	.17		
Mad.sayı	17	Mad.sayı	18	Mad.sayı	15
ranj	.06-.67	ranj	-.03-.56	ranj	.01-.56
Alpha	.67	Alpha	.50	Alpha	.56

Bu uygulama sonunda korelasyon katsayısı .30'un altındaki maddeler elenerek, 32 maddelik bir envanter elde edilmiştir.

32 maddelik ÖTE'nin alt ölçekleri ve madde toplam puanları arasındaki "nokta çift serili korelasyon katsayıları" ile ranjları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Testin tamamına ilişkin genel iç tutarlık katsayısı (cronbach alpha) .82 bulunmuştur. Bu değerler

ÖTE'nin iç tutarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 2 - ÖTE'nin Toplam Puan Korelasyonları (2. Uygulama)

Öğretmen Anlayışı		Arkadaşlık İlişkileri		Eğitim ve Okula Yönelim	
No	r	No	R	No	r
4	.38*	1	.37*	3	.43*
8	.59*	2	.77*	6	.52*
9	.64*	5	.55*	7	.53*
14	.56*	10	.64*	12	.36*
15	.53*	11	.38*	13	.37*
18	.67*	16	.62*	19	.41*
20	.64*	17	.64*	24	.45*
21	.64*	22	.57*	25	.49*
26	.67*	23	.56*	29	.53*
27	.60*	28	.55*	30	.66*
31	.55*			32	.32*
Mad.sayı	11	Mad.sayı	10	Mad.sayı	11
ranj	.38-.67	ranj	.37-.77	ranj	.32-.66
Alpha	.81	Alpha	.77	Alpha	.60

*p<.01

Tablo 3'de ÖTE'nin toplam puanları ile alt boyutların toplam puanları arasındaki ilişki verilmiştir. ÖTE'nin toplam puanları ile alt boyutların toplam puanları arasındaki korelasyonun yüksek olması envanterin homojen olduğunu göstermektedir.

Tablo 3 - ÖTE'nin Toplam Puanı ile Alt Boyutların Toplam Puanları Arasındaki İlişki

Boyutlar	r
Öğretmen Anlayışı	.85*
Arkadaşlık İlişkileri	.58*
Eğitim ve Okula Yönelim	.84*

*p<.01

Tablo 4'de ÖTE'nin alt boyutlarının kendi aralarındaki korelasyon verilmiştir.

Tablo 4 - ÖTE'nin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon

	Öğretmen Anlayışı	Arkadaşlık İlişkileri	Eğitim ve Okula Yönelim
Öğretmen Anlayışı	-	.31*	.58*
Arkadaşlık İlişkileri		-	.22*
Eğitim ve Okula Yönelim			-

*p<.01

ÖTE'nin alt boyutları arasındaki korelasyonun .01 düzeyinde anlamlı olması ÖTE'yi oluşturan her alt boyutun kendi içinde homojen olduğunu ve her bölümün kendi niteliğine uygun maddelerden oluştuğunu gösterir.

ÖTE'nin Güvenilirlik Çalışmaları

ÖTE'nin testi yarılama yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı testin tamamı için .69 bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin güvenilirliğini yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tamamının ve alt ölçeklerin testi yarılama yöntemi ile yapılan güvenilirlik katsayıları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5 - Testi Yarılama Yöntemine Göre Güvenilirlik Katsayısı

	Test Yarılama Güvenilirlik Katsayıları
Öğrenci Tutum Envanteri	.69
Öğretmen Anlayışı	.73
Arkadaşlık İlişkileri	.49
Eğitim ve Okula Yönelim	.55

B. Geçerliğe İlişkin Bulgular

Envanterin yapı geçerliğini belirlemek için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinin ilk aşamasında ÖTE'nin tek boyutlu olup olmadığını belirlemek için Temel Bileşenler Analizi varimax dik döndürme tekniği ile birlikte uygulanmıştır. Bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az .40'lık faktör yüküne sahip olması gerekli görülmüştür. Maddelerin buldukları faktördeki yük değeriyle, diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın .20 ve üstü olmasına dikkat edilmiştir.

Temel Bileşenler Analizi sonucunda 10 faktör saptanmıştır. Faktörlerin her birinin varyansın %3.2 ile %21.4 arasında değişen bölümlerini, 10 faktörün birlikte ise varyansın %64.2'sini açıkladıkları ortaya çıkmıştır. Ancak, faktör yapısının fazla olması yorumlamada güçlükler yol açtığından ve ölçeğin geliştirilmesiyle ilgili başlangıçtaki çalışmalara dayalı olarak, maddelerin en fazla üç faktörde toplanabileceği düşünülerek analizin tekrarlanması uygun görülmüştür. Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizi sonuçları Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6 - ÖTE Faktör Analizi Sonuçları

Öğretmen Anlayışı		Arkadaşlık İlişkileri		Eğitim ve Okula Yönelim	
Madde	Faktör	Madde	Faktör	Madde	Faktör
No	Yükü	No	Yükü	No	Yükü
4	.537	1	.442	3	.595
8	.444	2	.579	6	.574
9	.433	5	.517	7	.523
14	.656	10	.702	12	.439
15	.752	11	.711	13	.553
18	.592	16	.679	19	.417
20	.583	17	.517	24	.612
21	.524	22	.604	25	.788
26	.623	23	.633	29	.762
27	.601	28	.617	30	.706
31	.616			32	.680

ÖTE'nin üç faktörünün açıkladıkları toplam varyans %42.5'dir. Bu varyansın, %28.4'ü birinci %8.2'si ikinci, %5.9'u ise üçüncü faktörden kaynaklanmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7 - ÖTE Faktörlerinin Açıkladıkları Varyans Miktarları

Faktör	Özdeğer	Açıklanan varyans
F1	6.863	28.4
F2	8.253	8.2
F3	1.918	5.9
Toplam	17.034	42.5

Envanterin geçerlik çalışmasında benzer ölçekler geçerliği de yapılmıştır. ÖTE'nin "Öğretmen Anlayışı" alt ölçeği için Kalfazade (1986)'nin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Anketinin (ÇATA) "Öğretmene Karşı Tutum" alt ölçeği eşdeğer form olarak kullanılmış ve korelasyon katsayısı .75 bulunmuştur. "Eğitim ve Okula Yönelim" alt ölçeğinin geçerliği için ÇATA'nın "Eğitim Anlayışı" alt ölçeğiyle korelasyonuna bakılmış ve geçerlik katsayısı .70 olarak bulunmuştur. "Arkadaşlık İlişkileri" alt ölçeği için Özgüven (1992) tarafından geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanterinin (HKE) Sosyal Uyum boyutunun "Sosyal İlişkiler" alt ölçeği kullanılmıştır ve elde edilen puanlar arasında .62 korelasyon bulunmuştur. Tablo 8'de ÖTE'nin geçerlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 8'deki bulgular ölçeğin geçerli sayılabildiği için yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 8 - ÖTE'nin Geçerlik Katsayıları

Faktör	ÇATA	HKE
Öğretmen Anlayışı	.75*	
Arkadaşlık İlişkileri		.62*
Eğitim ve Okula Yönelim	.70*	

*p<.01

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğrencilerin öğretmen, arkadaş, okul ve eğitim faaliyetlerine karşı tutumlarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerliği faktör analizi ve benzer ölçekler geçerliği ile belirlenmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçeğin maddelerinin üç faktöre ayrıldığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar ölçeğin yapı geçerliğinin bulunduğu işaret etmektedir. Güvenilirlik çalışmaları sonuçlarına göre ölçek maddeleri için elde edilen madde-toplam korelasyon katsayıları ile madde-alt boyut korelasyon katsayıları kabul edilebilir düzeydedir. Ayrıca ölçeğin tamamına ve alt boyutlarına ilişkin cronbach alfa değerleri ve testi yarılama yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayıları da oldukça yüksektir. Bulgular Öğrenci Tutum Envanterinin öğrencilerin öğretmen, arkadaş, okul ve eğitim faaliyetlerine karşı tutumlarının düzeyini geçerli ve güvenilir olarak ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

Ölçeğin Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri çerçevesinde bilgi verici bir araç olarak kullanılabilirliği düşünülmektedir.

ÖTE'nin farklı örneklemelerden yararlanılarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tekrarlanabilir. Faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin tekrarlanabilirliğini belirleyebilmek için, faktör analizi başka bir örneklemde elde edilen verilerle tekrarlanarak, yapılan analizler karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Berberoğlu, G. ve Balcı, A. (1993). Okul anketi üzerine bir ön çalışma. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 4, 7-11.
- Fleming, J. ve Morning (1998). Correlates of the SAT minority engineering students: an exploratory study. **Journal of Higher Education**, 69, 1, 89-108.

Griffith, J. (1997). Student and parent perceptions of school social environment: are they group based? **Elementary School Journal**, 98, 2, 135-150.

Gürel, H. (1986). Yabancı dil olarak İngilizce öğrenme başarısı ile öğrencilerin akademik benlik tasarımları ve tutumları arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.

Hall, E. ve Hall, C. (1988). **Human Relations In Education**. London: Routledge.

Kalfazade, N. (1986). Öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları ile ebeveynlerinin eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kısakürek, M.A. (1985). **Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi**. Ankara: Ank. Üniv. Basımevi.

Köymen, Ü. (1994). Öğrenme ve ders çalışma stratejileri envanteri: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 19-28

Küçükahmet, L. (1987). **Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları**. Ankara: AÜEBF Yayınları, No. 153.

Özgülven, İ.E. (1992). **Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı**. Ankara: Ofset Matbaacılık.

Sosniak, L.A. ve Ethington, C.A. (1988). School quality and high school seniors' attitudes toward academic coursework, **Journal of Educational Research**, 82, 2, 113-119.

Ültanır, E. (1998). Üniversite öğrencileri için geliştirilen problem tarama envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 10, 23-32.

Yanpar-Şahin, T. (1997). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci etkileşim sıklığının öğrenme düzeyine etkisi. **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 13, 157-164.